

10

Ун. библиотека
ПЛОВДИВ
Инв. № 2769
1946

БОЛЕСТИ

ПО

ЗЕЛЕКУЦИТЪ И СРЪДСТВОТА ПРОТИВЪ ТЪХЪ

СЪСТАВИЛЪ

С. ГРЕКОВЪ

ВОЕНЕНЪ АГРОНОМЪ

СОФИЯ

Печатница на С. М. Стайковъ

1917

ПРЕДГОВОРЪ

Прѣзъ тази година производството на зеленчуци у насъ изглежда, че ще вземе голѣми размѣри поради съзнатото вече важно значение, което зеленчуцитѣ иматъ, като храна. Войскови части, училища, кооперации, отдѣлни лица, които по рано никога не сж хвърляли никаква сѣмка въ земята, днесъ търсятъ зеленчукови сѣмена, разправятъ за важноcтѣта имъ, разпитватъ за начинитѣ на посѣването имъ и пр. Съ една дума, произвеждането на зеленчуци стана не само въпросъ за лична прѣхрана, но и въпросъ обществено икономически. Всѣки, който сѣе днесъ, съзнава, че съ своя трудъ увеличава производството на страната, създава цѣнности и поради това се явява не само жителъ на България, а неинъ гражданинъ, свързанъ съ хиляди нишки съ подобни на себе си хора, принудени въ тѣзи тежки врѣмена да се заловятъ за едно силно сръдство за самозащита — произвеждане съестни продукти съ помощта на земята и могъществено южно слънце, което съ такава голѣма щедростъ изпраща своитѣ лъчи на тази хубава България. Но, ако е важно да се засѣе повече земя съ зеленчуци, които ще ни направятъ по-силни, по непобѣдими, колко повече е важно да създадемъ условия за по-доброто растене на тѣзи зеленчуци, да вземемъ мѣрки за тѣхното прѣдпазване и лѣкуване отъ различни болести, които често пжти ги нападатъ и не рѣдко ги

Цѣна 50 ст.

IV, № 632

унищожаватъ съвсѣмъ или въ по-голѣмата имъ часть, като компрометиратъ всичкия трудъ, разности и надежди на този, който се е заловилъ съ произвеждане на зеленчуци. Въ тази брошура ний ще опишемъ на кжсо най-важнитѣ болести по зеленчуцитѣ и ще посочимъ срѣдствата противъ тѣхъ и, ако успѣемъ съ това да помогнемъ що-годѣ на зеленчуковото производство, ще се смѣтаме напълно удовлетворени.

ПРИЧИНИ НА БОЛЕСТИТѢ.

Растенията, както и животнитѣ, боледуватъ. Всѣка болестъ у едно растение, както и у животното, се появява отъ това, че се нарушава правилната дѣйность въ нѣкъа часть отъ растението, напримѣръ, въ корена, въ листата, стеблото и прочие. Така, ако коренътъ, който има прѣдназначение да доставя отъ почвата храна на растението, се поврѣди, послѣдното расте слабо, боледува, понѣкога загинва или става безполезно за човѣка. Така сжщо всѣко отклоняване отъ нормалното развитие на листата, стѣблата, цвѣтята прѣдизвиква боледуване у растението и го прави за човѣка недоходно или слабо доходно. Въ зависимостъ отъ причинитѣ прѣдизвикващи отклоняване отъ нормалното развитие на растенията, всички болести на послѣднитѣ се дѣлятъ на три групи:

- I. Болести, които произтичатъ отъ климатически и почвени условия.
- II. Болести отъ поврѣдитѣ на животнитѣ.
- III. Болести, прѣдизвикани отъ развитието на растителни организми по растенията.

ПАРАЗИТНИ ГЖБИ.

Тукъ ще се запознаемъ много на кжсо съ болеститѣ само отъ послѣдната група, т. е. съ болеститѣ, които се появяватъ отъ растителни

паразити, живущи за сметка на растенията, които човѣкъ развъжда, за да получи отъ тѣхъ доходъ.

Между растителнитѣ паразити, нападащи зеленчуковитѣ растения, най-главно мѣсто заематъ гжбитѣ и бактериитѣ.

Подъ гжбитѣ тукъ не бива да се подразбиратъ онѣзи гжби, които всѣки е видѣлъ по полето. Гжбитѣ, които сж причина да боледуватъ и се развалятъ зеленчуцитѣ, не се виждатъ съ просто око, нѣматъ листа, нѣматъ корени и, слѣдователно, могатъ да съществуватъ само отъ храната, която зеленчуцитѣ добиватъ за себе си отъ въздуха и почвата съ своитѣ корени и листа. Размножаватъ се такива паразити чрезъ спори, които съответствуватъ на сѣмената на останалитѣ растения и които сж много дребни и сжщо не се виждатъ съ просто око. Присѣтствието на гжбата-паразитъ на нѣкой зеленчукъ се познава само по това, че мѣстото, където гжбата се поселила и почнала да се развива, се разваля: ако това мѣсто е на листото, послѣдното се покрива съ петна, съхне по части или изцѣло; ако е на плода, послѣдниятъ сжщо се дамгосва, гние. Градинаритѣ обикновенно казватъ въ такива случаи, че еди кой си зеленчукъ се маносалъ. Маносването не е нищо друго освѣнъ появяването и развитието по зеленчуцитѣ гжбички-паразити, невидими съ просто око, а само прѣзъ особно стѣкло, което уголѣмява въ много пѣти най-малкитѣ прѣдмети.

Бактериитѣ прѣдизвикватъ гниене на доматиѣ, картофитѣ, морковитѣ, лука и проч. Тѣ иматъ форми на запетаи, прѣчици и пр. и не се виждатъ съ просто око.

КАКВИ УСЛОВИЯ СЖ НЕОБХОДИМИ ЗА ЗАБОЛѢВАНЕ.

За да заболѣе извѣстенъ зеленчукъ, необходими сж слѣднитѣ условия: 1) да има на лице спори отъ паразитни гжбички и 2) зеленчукътъ да бжде въ такова състояние, щото споритѣ да могатъ да се вмѣкнатъ въ тъканитѣ му. Има сортове зеленчуци, които не се поврѣждатъ или се поврѣждатъ много малко отъ гжби, има сортове, които извънредно много боледуватъ. Затова казватъ: еди кой си сортъ не се бои отъ мана, значи, не е възприемчивъ къмъ заболѣванията, а еди кой си сортъ много страда отъ мана възприемчивъ е къмъ болести. Споритѣ на гжбитѣ лесно се вмѣкватъ въ тъканитѣ на растението, ако кожицата на растението е наранена. Когато зеленчукътъ расте на неподходяща за него почва, когато климатътъ не му помага, изобщо, когато той (зеленчукътъ) поради неблагоприятнитѣ условия расте слабо, не е силенъ, заболѣването става много лесно. Напротивъ — на съответна почва, развиващъ се нормално, мжчно се подава на заболѣване. И тукъ става, както у хората; нахраненъ, облѣченъ, живущъ въ хигиенично жилище човѣкъ не така лесно заболѣва, както човѣкъ принуденъ да живѣе въ противоположни условия.

МЪРКИ ЗА БОРБА ПРОТИВЪ БОЛЕСТИТѣ.

Най-идеална мърка противъ паразитнитѣ гжби би била развъждане на такива сортове зеленчуци, които сж невъзприемчиви къмъ болеститѣ. За съжаление въ настоящо врѣме тази мърка е почти неосществима, защото числото на такива сор-

тове е ограничено и защото единъ сортъ невъзприемчивъ въ единъ районъ, става възприемчивъ въ другъ.

При това положение на нѣщата запазването на зеленчуцитѣ отъ болести трѣбва да съставлява най-голѣмата грижа на стопанина имъ, ако послѣдниятъ не иска да се лиши отъ голѣмия доходъ, който тѣ винаги, а сега особено, принасятъ. Трѣбва да се иматъ прѣдъ очи двѣ цѣли въ борбата противъ болеститѣ: 1) да се пазятъ сдравитѣ зеленчуци отъ заразяване и 2) да се лѣкуватъ заболѣлитѣ. 1-та цѣль се постига съ редъ прѣдпазителни мѣрки противъ заболявания; 2-та цѣль (лѣкуване) се постига чрѣзъ употребление на срѣдства, които направо унищожаватъ появилата се вече болестъ.

ПРѢДПАЗИТЕЛНИ МѢРКИ.

Прѣдпазителнитѣ мѣрки сж особено важни защото самото лѣкуване е твърдѣ мжчно и въ много случаи не дава положителни рвзултати. Ето защо стопанинътъ трѣбва да се грижи главно за недопущане заболѣването на зеленчуцитѣ. Това се постига чрѣзъ: 1) Посаждане на всѣки зеленчукъ въ съотвѣтна почва гдѣто той да се развива съвършено нормално; ако нѣкой зеленчукъ се намира въ неподходящи за доброто му развитие условия, трѣбва чрѣзъ грижливо гледане — торене, поливане и прочие да му се създадатъ по-добри условия за животъ. 2) Зимане всички мѣрки, които иматъ за цѣль чистотата въ зеленчуковата градина; тѣзи мѣрки сж: изгаряне на всички паднали заразени плодове, листа и проче; унищожаване на буренитѣ.

Но особено важно значение въ зеленчуковата градина има 3) правилното редуване на развѣдимитѣ растения; то се състои въ това, че на едно и сжщо мѣсто всѣка година не се сѣе единъ и сжщи зеленчукъ: гдѣто миналото лѣто имало зеле, тая година ще се посѣятъ краставици, моркови и други, а на мѣстото на тѣзи ще се засѣе фасулъ, грахъ и т. н. Ако редъ години на една и сжща парцела се сади зеле, напримѣръ, послѣдното почти винаги заболѣва отъ подуване и гниене на коренитѣ. 4) Обеззаразяване на сѣмената, които се сѣятъ, чрѣзъ топене въ разтворъ отъ синъ камъкъ или формалинъ — 1% и 0, 1%. Съ синъ камъкъ обеззаразяването на сѣмената става, както и промиването на житото противъ главнята, а съ формалинъ при малки количества сѣмена — така: Сѣмената се квасятъ въ течение на два часа въ чаши съ разтворъ на формалинъ. Чашитѣ отъ горѣ се покриватъ съ нѣщо.

МѢРКИ ЗА ЛѢКУВАНЕ.

Заболѣлитѣ вече растения се лѣкуватъ съ разни отровни вещества, които дѣйствуватъ на паразитнитѣ гжби убийствено. Такива отровни вещества трѣбва, обаче, да се употребяватъ въ такъвъ съставъ, че да не влияятъ вредно на самитѣ болни растения.

Въ зеленичарството може да има широко и полезно приложение извѣстния бордолезовъ 1% разтворъ, смѣсъ отъ синъ камъкъ и варъ, която се употребява за прѣскане на лозята.

БОЛЕСТИ ПО ЗЕЛЕТО.

Подуване на коренитѣ. (Кила) Между зелевитѣ растения често пжти се забѣлѣзватъ хилави,

слаби парчета, които не свиватъ кочанъ. Такива парчета лесно се търгатъ отъ земята; въ най-тънките разклонения на коренитѣ на такова зеле се виждатъ подувания, доста голѣми бруки, които отначало сж твърди и които по боята си сж нищо не се отличаватъ отъ обикновенитѣ корени, но слѣдъ врѣме ставатъ сиви, рохкави и миришатъ на лошо. Такива заболѣли корени естествено не могатъ да събиратъ храна и зелето увѣхва и съхне. Подуванията се появяватъ отъ развитието на коренитѣ на зелето на една паразитна гжбичка, наречена **пласмодифора брасице**. Тази гжбичка заразява и младото и възрастното зеле и всѣка година се развива по-силно, защото споритѣ сж много трайни и могатъ да си запазватъ жизнеспособността въ земята цѣли три години. Освѣнъ зелето сжщата гжба напада рѣпата, рѣпичкитѣ и много други растения, въ туй число и дива такива, които принадлежатъ къмъ фамилията кръстоцвѣтни, т. е. иматъ такова устройство на цвѣтята си, каквото има зелето, рѣпата, рѣпицата и прочие.

МѢРКИ ПРОТИВЪ БОЛЕСТЬТА.

1) Зелето да не се сади на едно и сжщо мѣсто всѣка година, а да се връща на старото си мѣсто най-малко слѣдъ три години.

2) Грижливо плѣвене на градината, като се обръща особено внимание на махването на поменатитѣ кръстрцвѣтни трѣви, които могатъ да служатъ като свѣрталища на гжбитѣ.

3) Унищожаване на заболѣлитѣ растения, които лесно се познаватъ по своята хилавость

и по това, че долнитѣ имъ листа сж жълтеникави.

4) Слѣдъ изсичането на зелкитѣ, коренитѣ и стѣблата имъ да се махнатъ отъ парцелата

5) Ако не може да се заема всѣка година ново мѣсто за зеле, както е казано въ п. 1, трѣбва почвата, гдѣто ще се сади зеле, да се смѣсва прѣдварително съ варъ. Това става така: една седмица прѣди посаждането на зелето, на всѣки 5 кв. м. се хвърля $\frac{1}{2}$ —1 килограмъ варъ, която съ тармѣкъ (грабли) се заравя въ земята.

Почерняване стѣбълцето у зелевия разсадъ — Най-долната частъ на стѣбълцето, близу до коренчето на разсада, става тънка, посинява, прѣчупва се и засѣхва. Тази болестъ се забѣлѣзва тогава, когато въ лѣхитѣ или въ парницитѣ, кждѣто е разсадътъ, се образуватъ цѣли участъци отъ пострадали растения. Често пжти цѣлиятъ разсадъ загинва. Болестъта се появява отъ развитието по разсада на паразитната гжбичка — наречена Олпидиумъ брасице.

Мѣрките срѣщу тая болестъ сж главно прѣдпазителни: избѣгване честъ посѣвъ, избѣгване излишека отъ влага. Ако при все това болестъта се появява, прѣпорѣчва се проредяване на разсада, като се прѣмахватъ и изгарятъ заболѣлитѣ екземпляри. Посипва се почвата съ пластъ пѣсѣкъ на дебелина 1—2 сантиметра, да могатъ да се заровятъ най-долнитѣ части на стѣбълцата (кореннитѣ шийки); отъ покрититѣ по такъвъ начинъ коренни шийки се образуватъ нови коренчета, разположени по високо отъ поврѣденитѣ мѣста. Къмъ пѣсѣка добръ е да се прибави $\frac{1}{5}$ по обемъ сяра и пепелъ.

Корноѣдъ. По вѣнкашния изгледъ болестъта напомнюва прѣдишната — коренната шийка у зелето, както и у цвѣклото, тютюна, детелината, царевицата и други, почернява, изтънява се и растенийцето клюмва, като се покрива съ бѣлъ, тънъкъ мухалъ, като паежина. Слѣдъ това болнитѣ растения гниятъ и парцелата, кждѣто е произведенъ посѣвътъ, става келява. И тукъ работи една гжбичка подъ име Пителиумъ де Барианумъ.

Мѣрки противъ болестъта. Освѣнъ това, що се прѣпорѣчва противъ почерняването на стѣбълцата, на слабитѣ почви се дава изкуственъ торъ — томасово брашно, пепель и др. съ цѣлъ да се усили разсадътъ.

Бѣла ржда. Заболѣлитѣ растения се покриватъ по листата, стѣблата, цвѣтнитѣ опашци съ бѣли петна и изглеждатъ, като зацапани съ бѣла блажна боя. Поразенитѣ мѣста се подуваатъ и изсѣхватъ и почватъ да се ронятъ. Поврѣдитѣ се прѣдизвикватъ отъ гжбата Албуго Кандида.

Мѣрkitѣ противъ болестъта се състоятъ въ спазване на чистота — плевене, унищожаване всичко гнило, болно, изсѣхнало и прочие.

Переноспора. По листата се появяватъ блѣди или жѣлтеникави петна, срѣщу които отъ долната страна на листата се образува сивъ или бѣлъ мжхъ.

Мѣрки противъ болестъта. Чистота, както е казано и по-горѣ. При силно развитие на болестъта прѣскане съ 1% бордолезовъ разтворъ — 1-ви пжтъ до появяването на петната, слѣдъ това два-три пжти прѣзъ всѣки три седмици.

БОЛЕСТИ ПО КАРТОФИТЪ.

Картофена болестъ. Прѣзъ лѣтото по листата на картофитѣ се появяватъ едни тъмно сиви петна, които бързо се уголѣмяватъ. Въ влажно врѣме на такива петна се появява нѣженъ, бѣлъ мжхъ, като паежина.

Поразяватъ се и самитѣ картрфи, които сж по-плитко отъ 10 см, въ земята, Гжбата, която прѣдизвиква заболѣване, се нарича Фитофтора инфестансъ, зимува на самитѣ картофи и затова тѣ въ хранилищата гниятъ и миришатъ на лошо. Ставатъ негодни за ядене.

Мѣрки противъ болестъта: 1) Прибирането на картофитѣ да става късно, слѣдъ като листата изгорятъ отъ слана. Ако по нѣкои причини не може да се чака, прѣди изваждането на картофитѣ, листата трѣбва да се покосатъ, изгоратъ или дадатъ на добитѣка и слѣдъ нѣколко само дни, подиръ прибирането на листата, да се извадатъ картофитѣ.

2) При изваждането картофитѣ послѣднитѣ да се пазятъ отъ нараняване; изваждането да става въ сухо врѣме, поврѣденитѣ картофи да не се запазватъ, а да се даватъ на добитѣка. Прѣди да се внесатъ картофитѣ на съхранение, тѣ трѣбва да се сушатъ на въздуха нѣколко часа.

3) Всички остатѣци отъ картофното поле — листа, картофи да се изгарятъ или даватъ на добитѣка.

4) Хранилищата за картофитѣ да бждатъ сухи и добрѣ провѣтрени. Стѣнитѣ и подоветѣ добрѣ да бждатъ намазани съ варъ. Температурата на хранилищата да не е по-висока отъ 1—2°

5) Прѣди посаждането картофитѣ да се прѣглеждатъ и се посаждатъ само здравитѣ отъ тѣхъ.

6) Да се не рѣжатъ картофитѣ прѣди посаждането; да не се садатъ картофи на едно и сѣщо мѣсто всѣка година.

7) Прѣсенъ торъ да се не употребява за торене картофитѣ. Полезно е да се тури въ почвата, приготвена за картофитѣ. — негасена варъ — 300—350 кгр. на единъ декарь или пѣкъ 100—150 кгр. дървена пепелъ. Тѣзи вещества или се разхвърлятъ по мѣстото, приготвено за картофи, или съ тѣхъ се посипватъ картофитѣ, вече поставени въ брѣздитѣ.

8) Прѣскане картофленитѣ растения съ 1% бордолезровъ разтворъ: 1-то прѣскане се извършва прѣди появяването петната по листата, второто слѣдъ три седмици. На 1 декарь е достатъчно около 50 литри разтворъ.

Картофитѣ много боледуватъ и въ хранилището: тѣ съхнатъ и затвърдяватъ, понѣкога по тѣхъ се появяватъ мокри сиви петна, гниятъ и се прѣобръщатъ въ една безформена маса, която мирише много неприятно. Противъ всички тѣзи болести се прѣпорѣчва прѣмахването на заболѣлитѣ картофи, прѣдпазване отъ нараняване при изкопването на картофитѣ и провѣтряване на хранилищата. Картофитѣ сѣ много чувствителни къмъ температурата, при която се съхраняватъ и за това трѣбва да кажемъ тукъ нѣколко думи за нея. Температурата въ помещението, гдѣто се съхраняватъ картофитѣ, не трѣбва да пада по долу отъ 0°, иначе тѣ ще замръзнатъ или ще почнатъ да сладатъ; но и висока отъ 3° температура сѣщо е вѣдна, за-

щото при такава картофитѣ леко гниятъ, а къмъ пролѣтъ прорастватъ. Затова температурата въ хранилищата за картофи се поддържа сѣдно 1—2°. Вънъ отъ това въздухътъ въ хранилището трѣбва да бѣде до извѣстна степенъ сухъ.

БОЛЕСТИ ПО ДОМАТИТѢ.

Петна по листата По листата на доматиѣ се появяватъ бѣлѣзникави петна, по които сѣ разхвърляни малки черни точки; петната сѣ заобиколени съ тъмна ивица. Листата пожълтяватъ отъ тая болестъ, сгърчватъ се и засъхватъ. Понѣкога болестъта заразява и стѣблата, поради което тѣ увѣхчатъ и умиратъ. Гжбата, която прѣдизвиква такива поврѣди, се нарича Септория Ликоперсици.

Мѣрки противъ болестъта Доматитѣ да се садатъ всѣка година на мѣстото, гдѣто порано е расълъ нѣкой другъ зеленчукъ, не и домати; да се унищожаватъ заболѣлитѣ части, да се прѣскаатъ доматиѣ съ 1% бордолезовъ разтворъ най малко два пѣти прѣзъ лѣтото.

Петна по плодетѣ, Често пѣти по доматиѣ се явяватъ крѣгли петна, покрити съ мухалъ, като съ кадифе. Тѣзи петна се уголѣмяватъ постепенно, спиратъ развитието на плодетѣ, които най-послѣ засъхватъ или изгниватъ. Гжбата, отъ която ставатъ поменатитѣ петна, се нарича Макроспориумъ Ликоперсикумъ.

Мѣрки противъ болестъта. Прѣскане съ 1% бордолезовъ разтворъ прѣди появяването на петната; слѣдъ 2—3 седмици, прѣскането се повтаря. Прѣди посѣва сѣмената да се обеззаразяватъ съ формалинъ, както е казано по-рано;

да се не садатъ доматиѣ всѣка година на едно и сѣшо мѣсто

Бактериално гниене на плодоветѣ На върха на плода се явява сиво петно, което постепенно се увеличава и залавя по-големата частъ отъ плода. Мѣсото на плода става твърдо и не може да служи за едене. Заболѣването се появява вслѣдствие развитието на една бактерия.

Мѣрки противъ болестѣта. Заболѣлитѣ плодове да се късатъ и изгарятъ. Сѣмената прѣди посѣва да се обеззаразяватъ съ формалинъ.

БОЛЕСТИ ПО КРАСТАВИЦИТѢ.

Переноспора. По листата на краставицитѣ се появяватъ многобройни сиви петна. Съ врѣме листата пожълтеватъ, сѣхнатъ, трошатъ се постепенно така, че оставатъ само опашкитѣ, но и тѣ най-послѣ изсѣхватъ.

Мѣрки противъ болестѣта. Изгаряне на поразенитѣ листа, прѣскане нѣколко пѣти прѣзъ лѣтото съ 1% бордозеловъ разтворъ.

Петна по краставицитѣ. По стеблата, листата и особено често по плодоветѣ се появяватъ сиво-тъмни кръгли петна, които се увеличаватъ, вдълбочаватъ се въ тъканѣта и прѣдизвикватъ гниене. Краставицитѣ ставатъ криви и негодни за ядене. Гжбата е Сколекотрихумъ Меллофторумъ.

Мѣрки противъ болестѣта. Прѣмахване и изгаряне заболѣлитѣ части и прѣскане съ 1 на сто бордозеловъ разтворъ. Първото прѣскане се извършва слѣдъ като краставицитѣ прѣцѣвятъ

и завържатъ, а слѣдующитѣ прѣзъ всѣки двѣ-три седмици.

— Важна роля въ борбата съ болестѣта на краставицитѣ играе избора на сѣмената — най-добри сѣмена за посѣвъ сѣ 2—4 годишни.

БОЛЕСТИ ПО СПАНАКА.

Переноспора. По листата на спанака се появяватъ бѣлѣзникаво жълти петна съ сиво-лиловъ мжхъ, Заболѣлитѣ листа пожълтеватъ, сгърчватъ се и при силно развитие на болестѣта загинватъ,

Противъ тая болестъ едничкото срѣдство е чистота; особено трѣбва да се слѣди да не остава на лѣхитѣ лобода, отъ която болестѣта се прѣдава на спанака.

БОЛЕСТИ ПО ЛУКА, ПРАСА И ЧЕСЪНА.

Переноспора. По стеблата и листата на лука се появяватъ прѣзъ лѣтото сиви петна, които се покриватъ съ сиволиловъ мжхъ, Листата и стеблата на заболѣлитѣ растеня пожълтяватъ, сѣхнатъ. вслѣдствие на което загинватъ и цѣлитѣ растения.

Срѣдствата за борба сѣ сжщитѣ, както и противъ переноспората у спанака.

Ржжда. Листата на лука, праса и чесана се покриватъ съ жълти петна; на сжщитѣ листа се образуватъ кафяви пѣпки, които къмъ есенъ ставатъ почти черни. Растенията се развиватъ слабо и за ядене ставатъ негодни. Развива се гжбата — Пукциния пори

Срѣдствата противъ болестѣта сж: прибиране и изгаряне заболѣлитѣ екземпляри и са-

дене на лука всъка година на такова мѣсто, гдѣто е расълъ другъ нѣкой зеленчукъ,

Бактериални болести. Самата луковица страда отъ развитието на бактерии, които прѣдизвикватъ гниенето и прѣвръщането на луковичата въ кашеобразна маса съ неприятна мирисъ.

Прѣдпазителнитѣ мѣрки противъ такова забѣлѣване сж: посаждане на здрави луковици, отбѣгване излишна влага въ почвата, отбѣгване тежки глинести почви.

Когато болестъта се появи, заболѣлитѣ луковици да се изгарятъ, а цѣлото насаждение добръ да се прѣкопава. Лукътъ да се не тори, а да се сѣди на 2-а или 3-а година слѣдъ торенето.

БОЛЕСТИ ПО ФАСУЛА, ГРАХА И БАКЛАТА.

Ржжѣ. Листата пожълтеватъ и сѣхнатъ, вслѣдствие на което плодоветѣ се развиватъ слабо.

Срѣдствата противъ тая болестъ, която се прѣдизвиква отъ гжбата Уромизесъ, сж: Избѣгване да се садятъ растенията всъка година на едно и сжщо мѣсто, обеззаразяване сѣмената съ формалинъ, прѣскане съ 1% бордолезовъ разтворъ, унищожаване на млѣчока въ градината, защото отъ него болестъта се прѣхвърля на граха.

Антракнозъ (краста). По плодоветѣ на фасула се появяватъ сини петна, заобиколени съ червени ивици. Плодътъ се пробива, а сѣмената се дамгосватъ.

Мѣрkitѣ противъ тая болестъ сж: За сѣме се взематъ здрави сѣмена, посѣвътъ да е рѣ-

дъкътъ и да се изгарятъ заразенитѣ части на растенията.

Брашнянка (оидиумъ). По листата, а понѣкога по стѣблата на граха и др., питомни и диви растения, се появява сиво бѣлѣ мѣхъ, който дава на пострадалитѣ растения такъвъ изгледъ, като че тѣ сж напращени съ брашно или пепель.

Срѣдствата за борба сж: посипване съ сѣра, поддържане чистота въ градината.

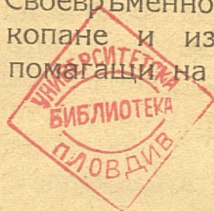
БОЛЕСТЬ ПО ПИПЕРА.

Пиперътъ често пжти къмъ края на лѣтото се покрива съ черни петна и става негоденъ за употребяване. Срѣдствата противъ тая болестъ сж: умѣрено поливане, чистота, изгаряне заболѣлитѣ плодове.

Морковитѣ, магданозѣтъ, салатата, цѣлината и изобщо всички други зеленчуци се нападатъ отъ разни гжби, подобни на тѣзи споменати при току що направеното описание на болеститѣ по разнитѣ зеленчуци. И морковитѣ, магданозѣтъ, салатата и прочие се нападатъ отъ ржжда, брашнянка, отъ петниетостъ и други, които споредъ годината, допринасятъ малка или голѣма вреда.

Отъ кжсото разглеждане на разнитѣ болести, произходящи отъ нападането зеленчуцитѣ отъ разни невидими гжби, се вижда, че най-главнитѣ и дѣйствителни срѣдства противъ всички такива болести сж: 1. Посаждане на зеленчуци всъка година на разни мѣста, т. е. зелето, напимѣръ, да се сѣди на мѣстото на фасула, фасулътъ на мѣстото на краставицитѣ, послѣднитѣ на мѣстото на зелето и т. н. На едно и

жщо мѣсто всѣка година да не се сади единъ и сжщъ зеленчукъ. 2 Чистота въ градината: плѣвене, изгаряне заболѣлитѣ растения или части отъ тѣхъ. 3. Своеврѣменно и достатъчно поливане, торене, копане и изобщо изпълнение всички условия, помагачи на доброто вирѣне на зеленчуцитѣ.

10